

Pk-yritysbarometri, syksy 2017

Alueraportti, Keski-Suomi

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2017 Pk-yritysbarometri perustuu 4 662 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämistarpeita ja – esteitä, rahoitusta, digitaalisuutta liiketoiminnassa sekä toimintaympäristöä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty omistajavaihdosta sekä muotoilun hyödyntämistä liiketoiminnassa.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten odotukset lähiajan suhdannenäkymistä ovat jatkuneet positiivisina keväästä 2017. Koko maan pk-yrityksistä 47 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 9 % huononevan. Saldoluku on nyt +38 kun se edellisellä mittauskierroksella oli +35. Keski-Suomen alueella yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on puolestaan noussut koko maata selvemmin (+32 => +40).

Keski-Suomen alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat vastaavat kuin keväällä 2017, saldoluksi muodostuu kevään 2017 tapaan +18. Myös koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluksi (+16) perusteella vastaavanlaiset kuin keväällä.

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoii 3 % koko maan pk-yrityksistä. Keski-Suomen alueella on myös eniten ja saman verran kuin koko maassa mahdollisuuksiensa mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoii 5 % vastaajista. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia

Kehittämistarpeet ja -esteet

Koko maassa ja Keski-Suomessa pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä, yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Koko maassa ja Keski-Suomessa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään nyt kilpailutilanne ja kustannustaso, kun vielä keväällä yleinen suhdanne/taloustilanne koettiin pahimpana esteenä kehittämiselle. Keski-Suomessa yritystoiminnan sääntely ja yleinen suhdanne/taloustilanne ovat seuraavaksi merkittävimpiä esteitä yritystoiminnan kehittämiselle.

Digitaalisuus liiketoiminnassa

Internet kotisivut, sosiaalinen media ovat koko maan alueella samoin kuin Keski-Suomessa pk-yritysten yleisimmin hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut/palvelut. Yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen sekä asiakaspalvelun parantaminen arvioidaan merkittävimiksi digitalisoitumisesta koituiksi hyödyiksi.

Omistajanvaihdos

Noin puolet vastanneista koko maan ja alueen pk-yrityspäätäjistä ei suunnittele omistajanvaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee noin joka viides.

Sisällys

Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
1. Johdanto.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto	6
2. Yritysten osuudet toimialoilla	7
3. Yritykset ja työllisyys	8
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen	12
6. Pk-yritysten kansainvälistyminen	14
7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet ja esteet	16
8. Pk-yritysten rahoitus.....	19
9. Pk-yritysten toimintaympäristö	24
10. Omistajanvaihdos.....	25
11. Digitaalisuus liiketoiminnassa	26
12. Muotoilun hyödyntäminen liiketoiminnassa	29
Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot	30
Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot	31
Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot	32

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri, syksy 2017, alueraportti

Julkaisija

Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

taloustutkimus

FINNVERA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-yritysbarometri, syksy 2017

Alueraportti, Keski-Suomi

1. Johdanto

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä teki-
jöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koko-luokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4 662 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2017. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen ja ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Keski-Suomen alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

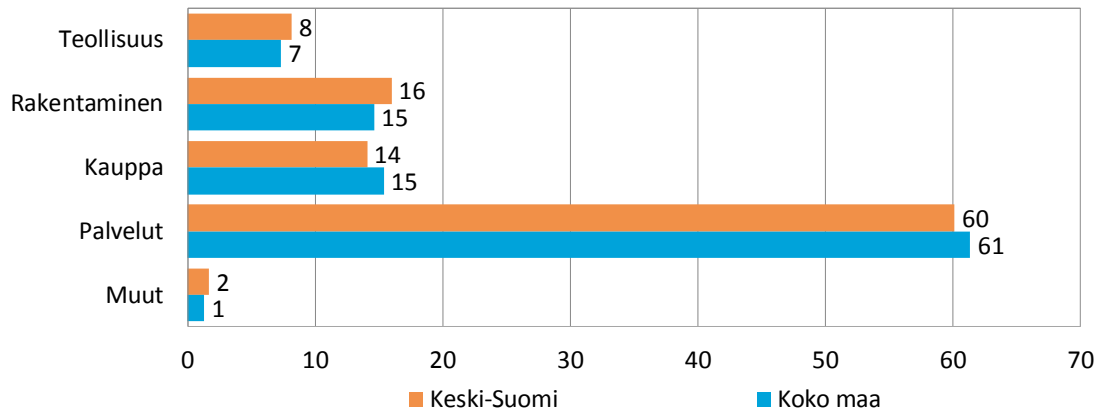
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Keski-Suomi	256	100
Päätoimiala	Teollisuus	28	11
	Rakentaminen	29	11
	Kauppa	42	16
	Palvelut	157	61
Liikevaihto vuonna 2016	alle 0,2 miljoonaa euroa	138	55
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	46	18
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	25	10
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	8	3
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	5	2
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	18	7
	5 miljoonaa euroa tai yli	12	5
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	26	10
	Kasvuhakuiset	90	35
	Asemansa säilyttäjät	72	28
	Ei kasvutavoitteita	52	20
	Toimintansa lopettavat	14	6
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	41	17
	Ei	195	83
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	51	20
	1990-1999	39	15
	2000-2009	84	33
	2010-	82	32

2. Yritysten osuudet toimialoilla

Suomessa oli 284 225 yritystä [1] vuonna 2015. Näistä yrityksistä noin 12 440 toimi Keski-Suomen alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli 61 %, kaupan 15 %, rakentamisen 15 % ja teollisuudenalan yrityksiä 7 %. Keski-Suomen alueella yritysten osuudet toimialoilla olivat lähes vastaavat kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Yritykset ja työllisyys

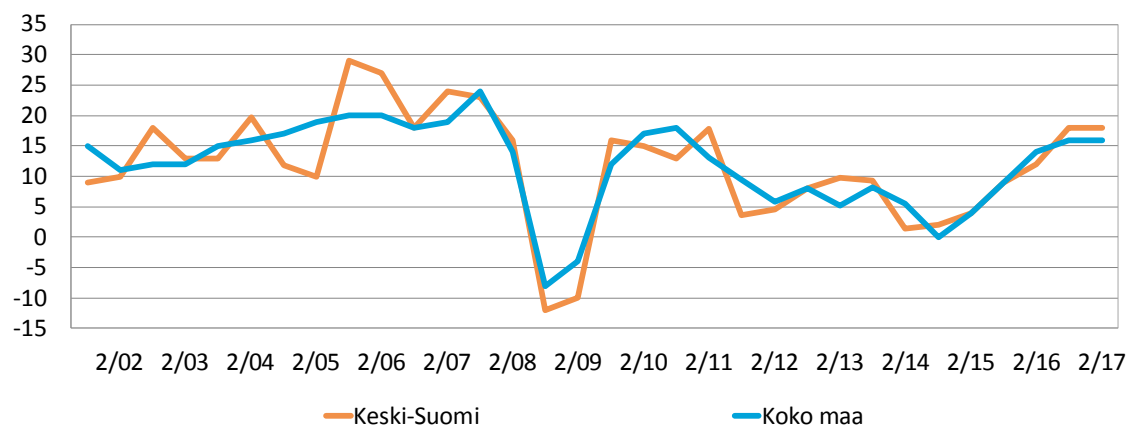
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 573 000 henkeä kesäkuussa 2017. Lukema on 15 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Palkansaaajia oli aavistuksen enemmän ja yrittäjiä oli jonkin verran vähemmän kuin aiemmin. Koko maan työttömyysaste oli 8,9 % [2] kesäkuussa 2017, kun se edellisvuoden kesäkuussa oli 9,3 %. Keski-Suomen alueella työskenteli vuoden 2017 toisella neljänneksellä yhteensä 119 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 10,3 % [4]. Työttömyysaste on laskenut alueella 1,5 prosenttiyksikköä vuoden 2016 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Keski-Suomi	27	65	8	18
Koko maa	24	69	8	16

Työllistämisedotukset ovat koko maan pk-yrityksissä vastaavalla tasolla kuin keväällä 2017. Syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista joka neljäs (24 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (8 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Kuten keväällä, saldoluksi muodostuu +16. Keski-Suomen alueella saldoluku on kaksi prosenttiyksikköä suurempi, +18. Myös alueen odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvin perusteella vastaavanlaiset kuin keväällä 2017.

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, kesäkuu, 3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain, 4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2017, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain

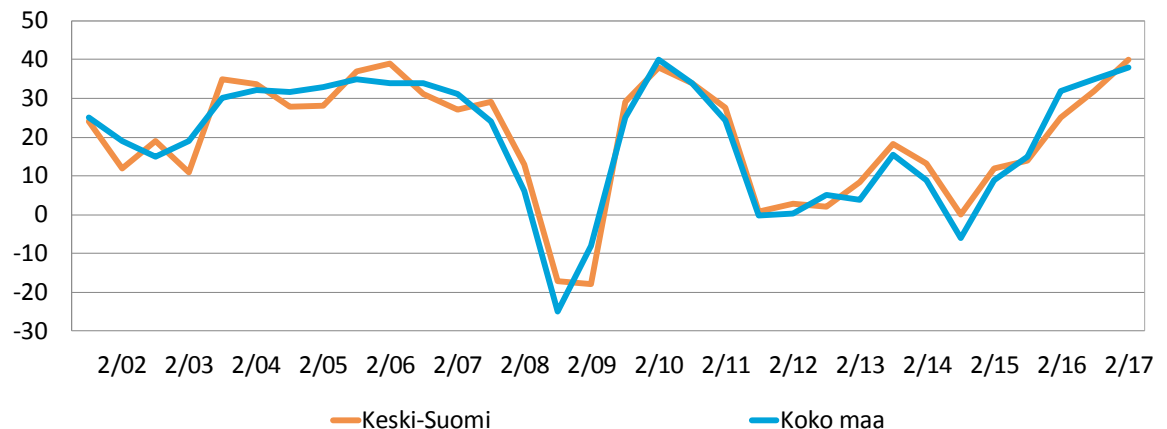
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan yleisiä suhdannenäkymiä kuvaavan saldoluvun (+38) kehitys on jatkunut hienokseltaan positiivisena keväästä 2017 (+35). Vajaa puolet (44 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 47 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 9 % huononevan. Keski-Suomen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut keväästä 2017 kahdeksan prosenttiyksikköä ollen nyt +40. Eniten muutosta viime kevääseen on tullut niiden yritysten osuudessa, jotka arvioivat suhdannenäkymien parantuvan (keväällä 2017 saldoluku +43, nyt +49).

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Keski-Suomi	49	42	9	40
Koko maa	47	44	9	38

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku (%)

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

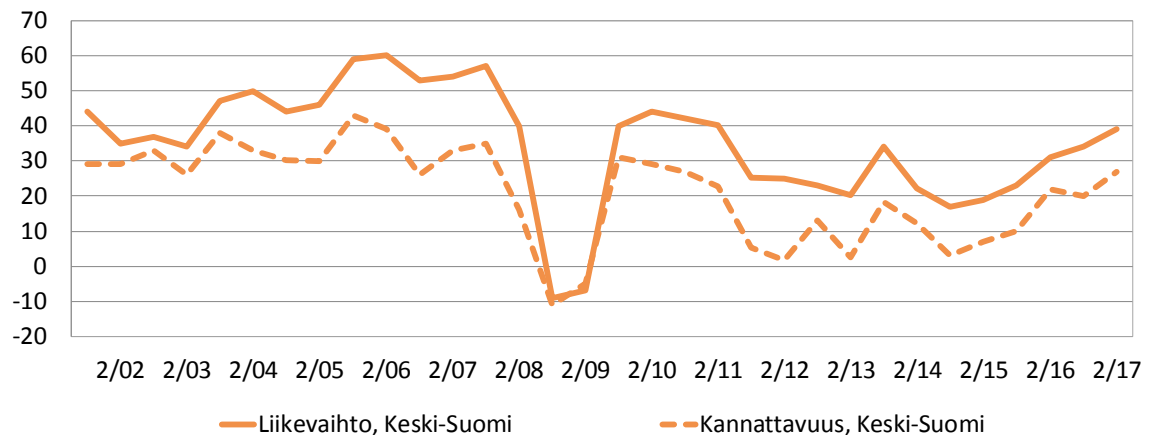
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Keski-Suomi	53	34	13	39
Koko maa	52	35	13	40
Investointien arvo				
Keski-Suomi	28	54	18	10
Koko maa	23	58	19	4
Panostukset kansainvälistymiseen				
Keski-Suomi	13	67	20	-6
Koko maa	15	69	17	-2
Viennin arvo				
Keski-Suomi	14	67	19	-4
Koko maa	15	69	16	-1
Tuonnin arvo				
Keski-Suomi	10	73	17	-8
Koko maa	11	74	15	-4
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Keski-Suomi	38	55	8	30
Koko maa	40	53	7	33
Materiaalien hinnat				
Keski-Suomi	49	47	5	44
Koko maa	44	52	4	40
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Keski-Suomi	41	52	7	34
Koko maa	41	54	5	37
Kannattavuus				
Keski-Suomi	42	43	15	27
Koko maa	39	46	14	25
Vakavaraisuus				
Keski-Suomi	43	47	10	33
Koko maa	38	53	9	29
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Keski-Suomi	32	58	9	23
Koko maa	30	62	8	22
Tilausten määrä				
Keski-Suomi	50	37	12	38
Koko maa	48	40	11	37
Kapasiteetin käyttöaste				
Keski-Suomi	69	28	4	65
Koko maa	47	46	7	40

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa kapasiteetin käyttöasteen nousuun teollisuusyrityksissä (saldoluku +40), liikevaihdon kasvuun (+40) sekä materiaalien hintojen nousuun (+40) uskotaan koko maassa saldoluvun perusteella yleisimmin. Myös palkkakustannusten ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat koko maassa lähes vastaavan tasoiset kuin keväällä 2017 saldoluvun ollessa nyt +4 (keväällä +3).

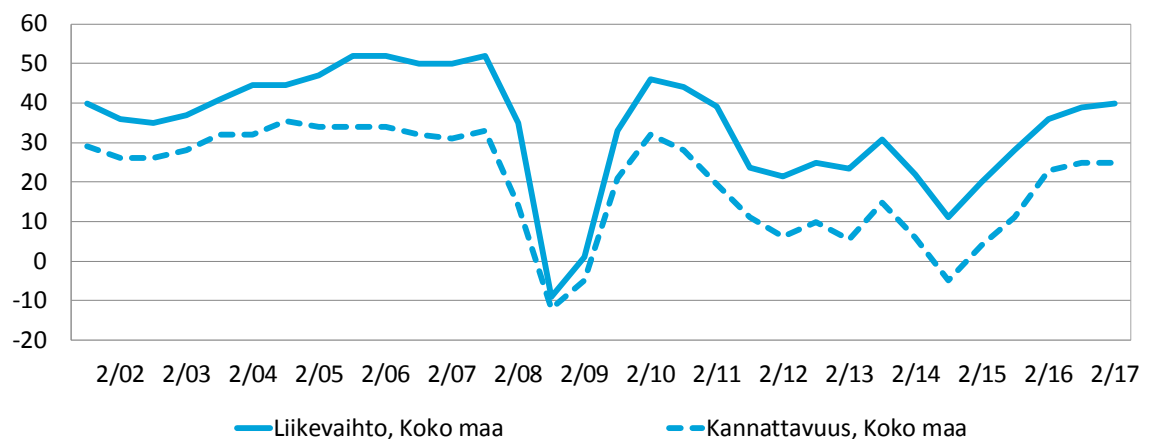
Keski-Suomen alueella uskotaan vahvimmin kapasiteetin käyttöasteen nousuun (saldoluku +65), materiaalin hintojen nousuun (+44) sekä liikevaihdon (+39) ja tilausten määrä (+38) kasvuun. Alueella odotukset investointien arvon kehityksestä ovat saldoluvun perusteella selvästi paremmat kuin keväällä. Saldoluku on nyt +10, kun se keväällä jäi nolnaan.

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa. Alueella odotukset molempien osatekijöiden kehityksestä ovat toiveikkaammat kevääseen 2017 nähden. Koko maan pk-yritysten odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden ovat saldolukujen perusteella kevään lukemissa.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

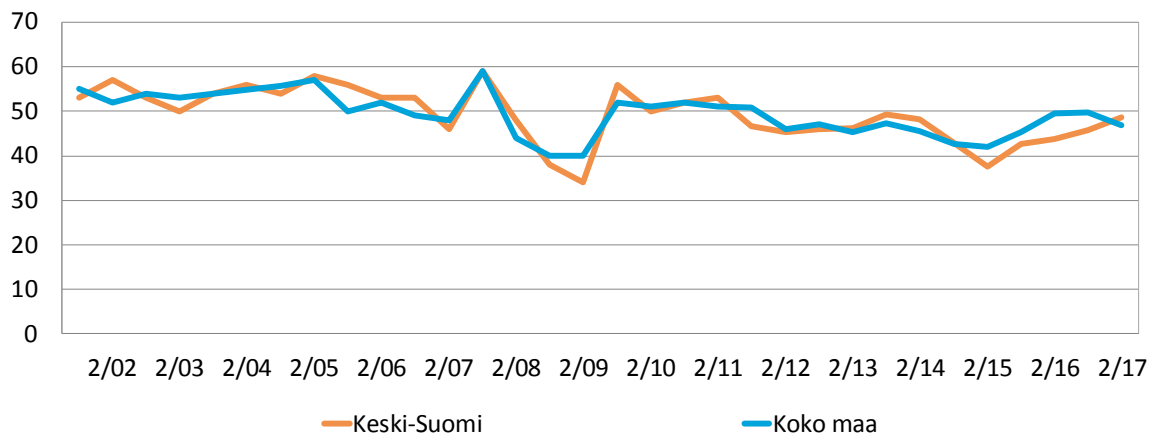
Koko maassa ja alueella on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä ja Keski-Suomen pk-yrityksistä 5 % vastaajista, mikä on kummankin osalta yhden prosenttiyksikön verran enemmän kuin keväällä 2017. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa vastaava määrä ja alueella kolme prosenttiyksikköä enemmän kuin keväällä.

Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Keski-Suomi	11	37	28	18	5
Koko maa	10	37	31	19	3

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Koko maassa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on yhteensä hieman vähemmän ja alueella hieman enemmän kuin keväällä 2017.

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Investointien osuus on alueella vastaava kuin keväällä, henkilöstön koulutukseen on sen sijaan panostettu vähemmän.

Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

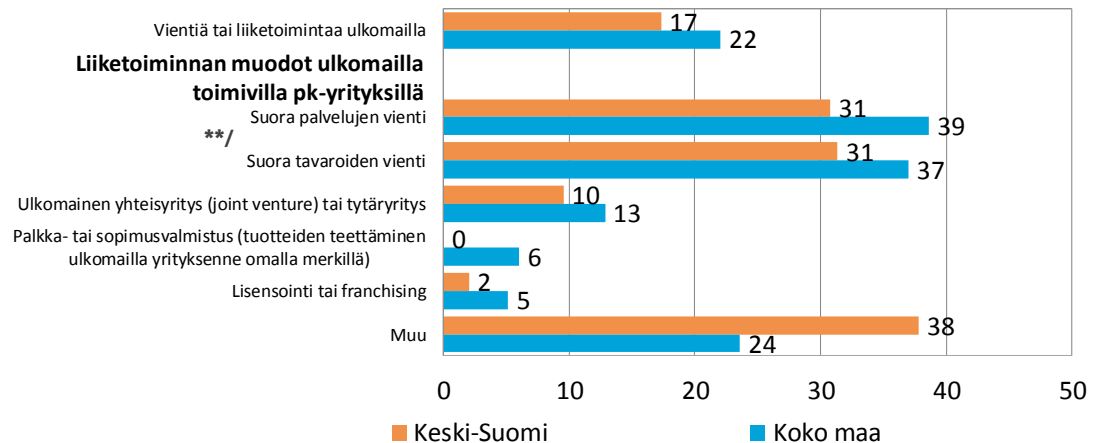
	Keski-Suomi	Koko maa
Investoinnit	70	73
Uuden henkilöstön palkkaaminen	39	41
Henkilöstön koulutus	47	52
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	32	36
Laajentuminen uusille markkinoille	22	23
Uusien teknologioiden käyttöönotto	22	24
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	22	22
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	14	17

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

6. Pk-yritysten kansainvälistyminen

Noin joka viidennellä koko maan ja noin joka seitsemännellä Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palveluiden ja tavaroiden vientiä on noin kahdella viidestä ja alueella hiukan alle joka kolmannella.

Kuva 7. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */

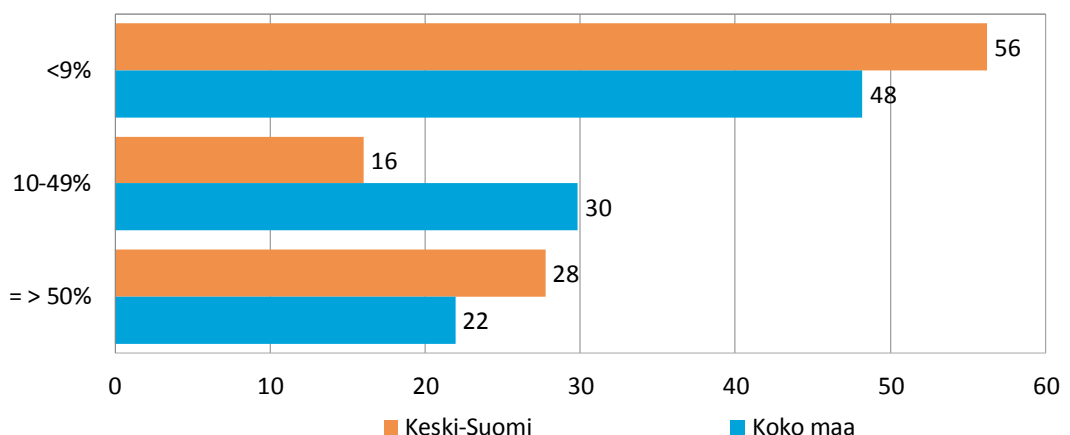

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

**/ Kysytty aiemmin muodossa: Suora vienti

Noin puolella koko maan ja 56 %:lla Keski-Suomen suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %.

Kuva 8. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2016, % yrityksistä

Koko maan pk-yrityksistä 15 %:lla ja Keski-Suomen alueella 13 %:lla on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Keski-Suomi	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	13	15

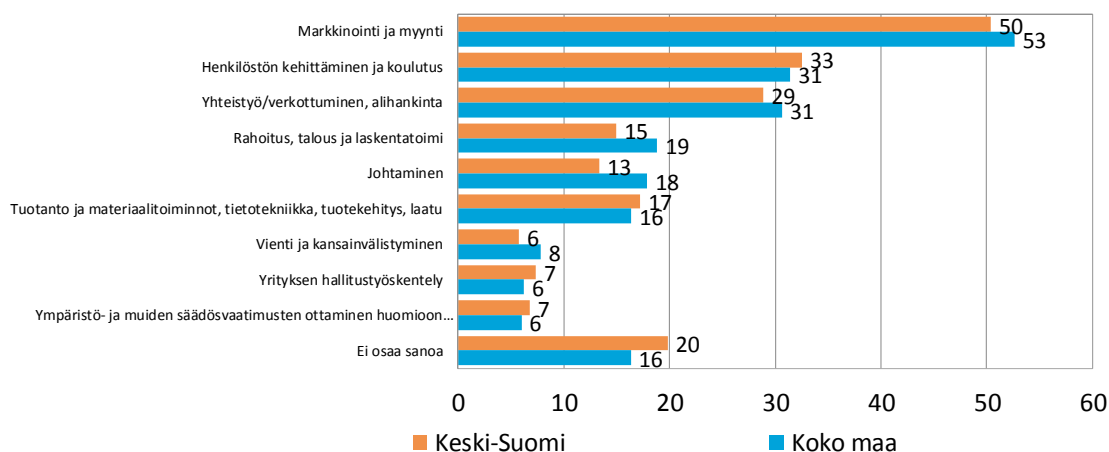
7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet ja esteet

Koko maan tasolla pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (53 % mainitsee). Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (31 %). Keski-Suomen alueella eniten kehittämistarvetta nähdään myös markkinoinnissa ja myynnissä (50 %) ja toiseksi eniten henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (33 %). Koko maan tavoin yhteistyö/verkottuminen on myös alueella merkittävimpien kehittämiskohteiden joukossa.

Taulukko 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet tällä hetkellä, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Johtaminen	13	18
Yrityksen hallitustyöskentely	7	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	33	31
Markkinointi ja myynti	50	53
Vienti ja kansainvälistyminen	6	8
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	15	19
Tuotanto ja materiaalityöskentely, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	17	16
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	29	31
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	7	6
Ei osaa sanoa	20	16

Kuva 9. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %

Koko maassa ja Keski-Suomessa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään nyt kilpailutilanne ja kustannustaso, kun vielä keväällä yleinen suhdanne/taloustilanne koettiin pahimpana esteenä kehittämislle. Keski-Suomessa yritystoiminnan sääntely ja yleinen suhdanne/taloustilanne ovat seuraavaksi merkittävimpiä esteitä yritystoiminnan kehittämislle.

Taulukko 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	13	13
Kustannustaso	15	17
Kilpailutilanne	20	18
Rahoitus	9	9
Työvoiman saatavuus */	11	12
Resurssitekijät (pl. työvoiman saatavuus)	7	6
Yleinen suhdannetilanne/taloustilanne	13	11
Ei osaa sanoa	12	15

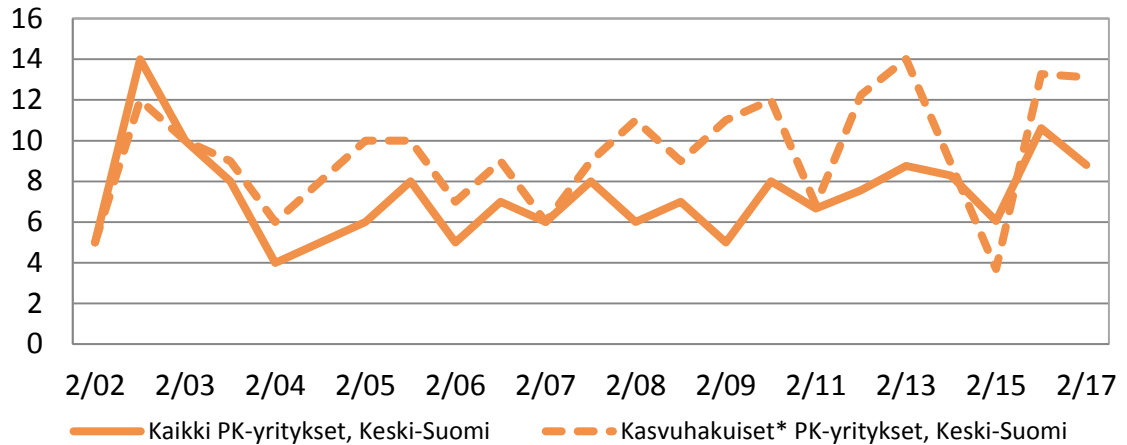
*/Kysytty keväeseen 2017 asti muodossa: Resurssitekijät

Yritystoiminnan sääntelyn osatekijöistä byrokratia sekä työehtosopimukset koetaan merkittävimpinä kehittämisen esteinä niin koko maan tasolla kuin alueellakin.

Taulukko 10. Pk-yritysten sääntelystä aiheutuvat merkittävimmät kehittämisen esteet, %

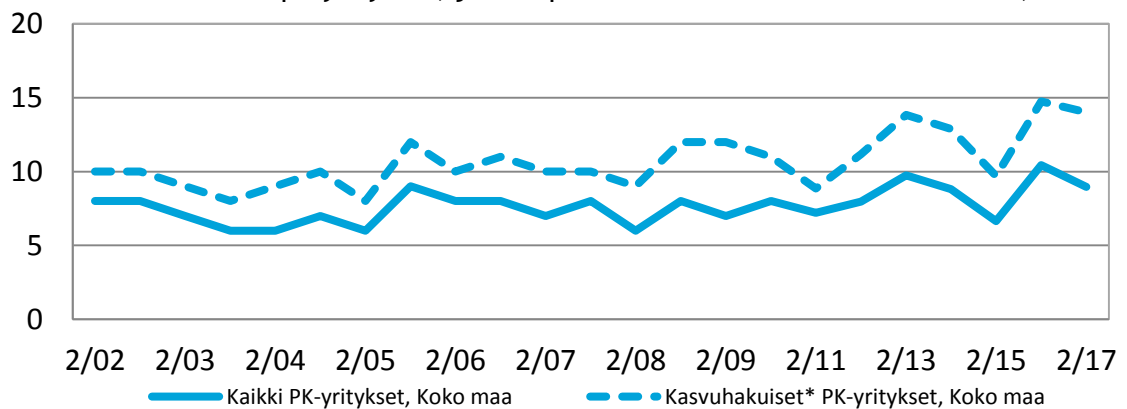
	Keski-Suomi	Koko maa
Byrokratia	50	48
Työlainsäädäntö	14	13
Työehtosopimukset	23	25
Muu sääntely	12	14

Kuva 10. Alueen pk-yritykset, joiden pahin kehittämisen este on rahoitus, %

*) Voimakkaasti kasvuhakuiset ja yritykset, jotka pyrkivät kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

Kuva 11. Koko maan pk-yritykset, joiden pahin kehittämisen este on rahoitus, %

*) Voimakkaasti kasvuhakuiset ja yritykset, jotka pyrkivät kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

8. Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä noin joka seitsemännellä ja Keski-Suomen pk-yrityksistä joka viidennellä on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Tämä vastaa kevään 2017 tilannetta.

Taulukko 10. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana?, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	81	19
Koko maa	85	15

Pk-yritysten pääpankkina on koko maassa ja alueella joko Osuuspankki tai Nordea.

Taulukko 11. Yrityksen pääpankki, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Nordea	34	32
Osuuspankki	41	42
Paikallisosuuspankki	10	4
Danske Bank	5	7
Säästöpankki	6	7
Handelsbanken	0	2
Muu	3	5

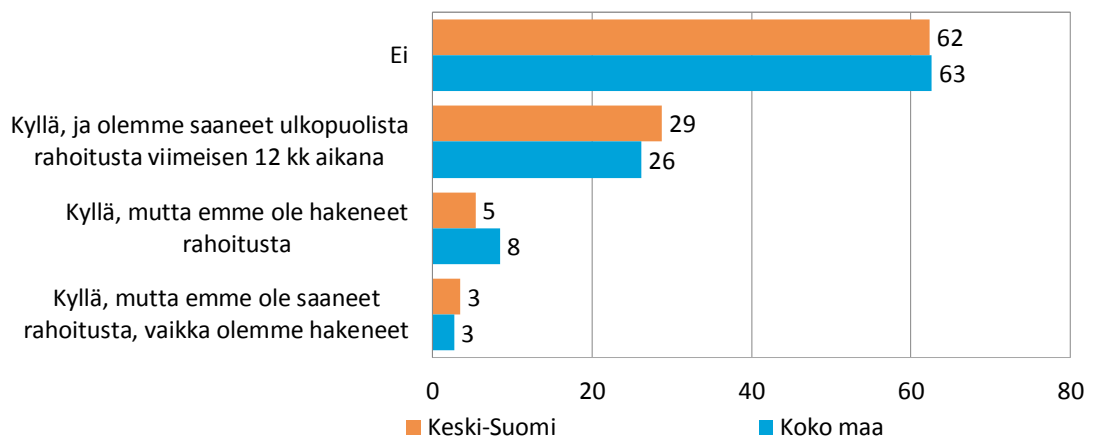
Koko maan pk-yrityksistä 42 %:lla on lainaa rahoituslaitoksilta. Alueella lainaa rahoituslaitoksilta ottaneiden osuus on hieman suurempi, 51 % alueen pk-yrityksistä.

Taulukko 12. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta?, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	49	51
Koko maa	58	42

Pk-yritysbarometriin vastanneista koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä kuudella kymmenestä ei ole ollut tarvetta hankkia rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Reilulla neljäsosalla koko maan ja vajaalla kolmanneksella alueen pk-yrityksistä on ollut tarvetta hakea ja nämä ovat myös saaneet rahoitusta lähimmän vuoden aikana. Koko maassa alle joka kymmenes ja alueella 5 % vastaajista sanoo tarvetta olleen, mutta rahoitusta ei ole haettu. Kolme prosenttia koko maan ja alueen vastaajista sanoo olleen tarvetta rahoitukselle ja on myös hakenut rahoitusta, mutta ei ole sitä saanut.

Kuva 12. Onko yrityksellänne ollut viimeisten 12 kk:n aikana tarve hankkia rahoitusta?, %

Rahoitusta on otettu pääosin pankista ja toiseksi eniten rahoitusyhtiöstä.

Taulukko 13. Mistä olette ottaneet rahoitusta?, %, */

	Keski-Suomi	Koko maa
Pankista	71	69
Rahoitusyhtiöstä	31	27
Vakuutusyhtiöstä/eläkevakuutusyhtiöstä	-	1
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	1	2
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	3	5
Finnverasta	19	16
Tekeistä	5	5
ELY-keskuksista	4	4
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	-	-
Velkakirjamarkkinoilta	-	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehdoiset markkinapaikat)	-	0
Joukkorahoituksen kautta	-	0
Muualta	3	8

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

Valtaosa eli noin kahdeksan kymmenestä koko maan ja kolme neljäsosaa alueen pk-yrityksistä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 14. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
Keski-Suomi	76	24
Koko maa	78	22

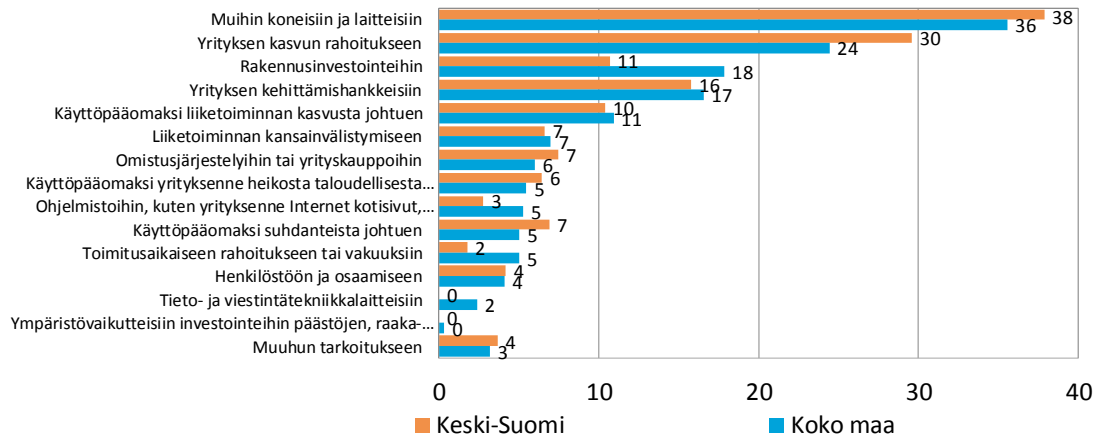
Pk-yritykset aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta yleisimmin pankista ja rahoitusyhtiöstä. Alueella rahoitusta aiotaan hakea lähes yhtä todennäköisesti Finnverasta kuin rahoitusyhtiöstä.

Taulukko 15. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta?, %

	Keski-Suomi	Koko maa
Pankista	73	68
Rahoitusyhtiöstä	20	24
Vakuutusyhtiöstä/eläkevakuutusyhtiöstä	2	3
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	9	8
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	14	12
Finnverasta	21	18
Tekesistä	8	13
ELY-keskuksista	15	10
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	4	1
Velkakirjamarkkinoilta	-	1
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	-	0
Joukkorahoituksen kautta	4	4
Muualta	11	8

Koko maassa kuten myös Keski-Suomen alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää yleisimmin muihin koneisiin ja laitteisiin. Toiseksi eniten ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää yrityksen kasvun rahoittamiseen. Yrityksen kehittämishankkeet ovat kolmantena rahoituksen käyttökohteena alueella. Koko maassa kolmanneksi yleisin kohde ovat rakennusinvestoinnit.

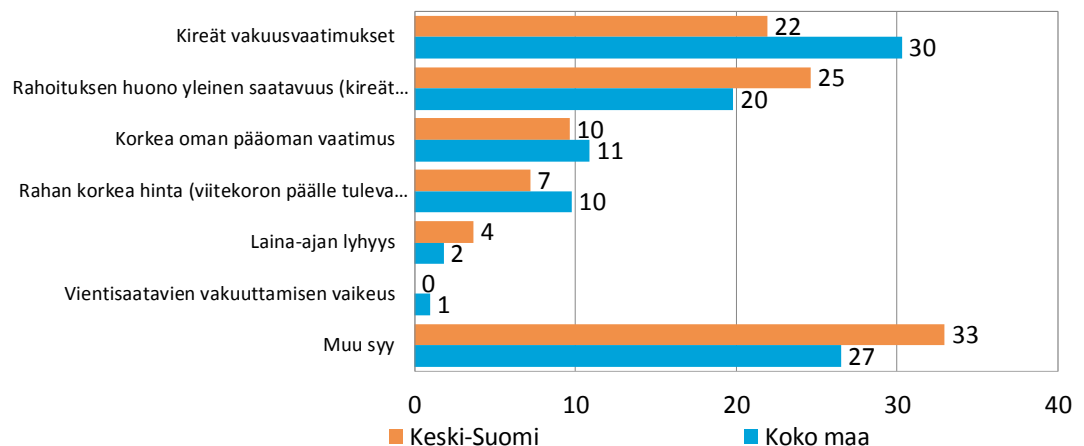
Kuva 13. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

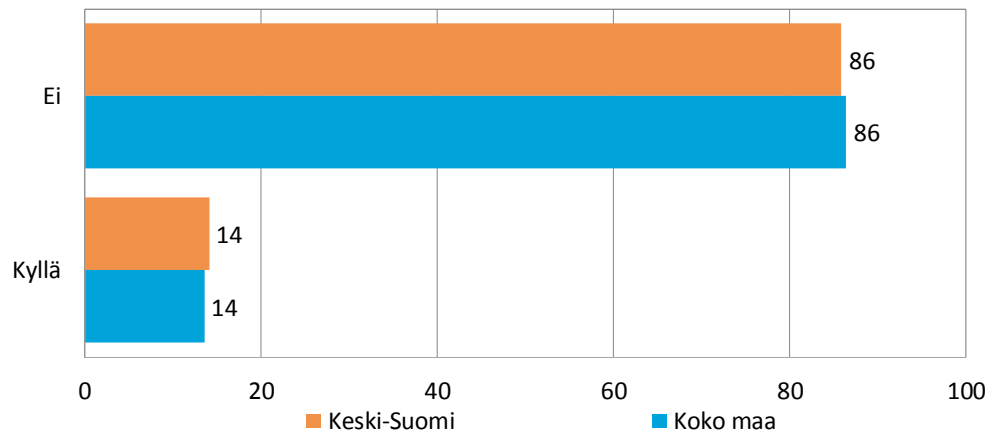
Kireät vakuusvaatimukset koko maassa ja rahoituksen huono yleinen saatavuus alueella ovat tärkeimmät syyt sille, että pk-yrityksissä ei ole haettu tai saatu rahoitusta.

Kuva 14. Tärkeimmät syyt sille, että ei ole hakenut tai saanut rahoitusta?, %

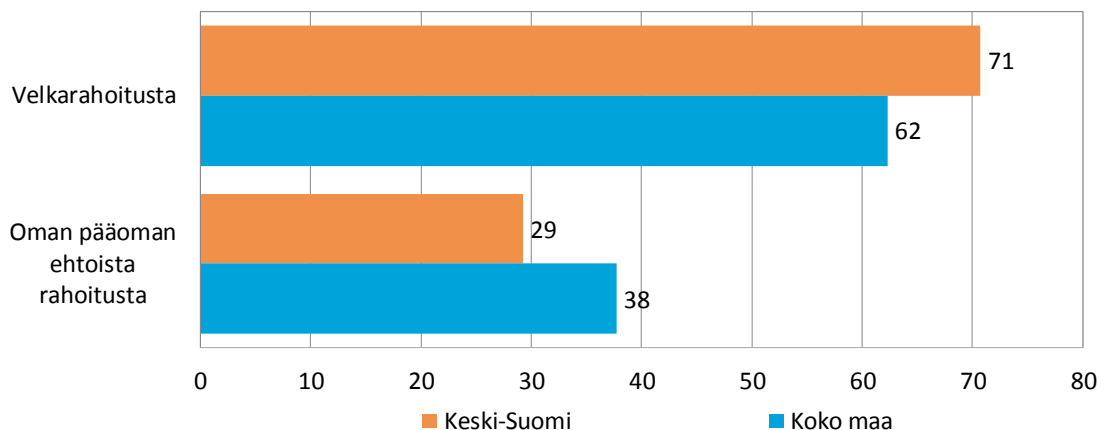
Valtaosalla tutkimukseen osallistuneista pk-yrityksistä koko maassa ja Keski-Suomen alueella ei ole jäänyt toteuttamatta viimeisen 12 kuukauden aikana tärkeitä investointi-, tutkimus- tai markkinointihankkeita ulkoisen rahoituksen heikon saatavuuden vuoksi.

Kuva 15. Onko jäänyt hankkeita toteuttamatta ulkoisen rahoituksen heikon saatavuuden takia?, %

Niillä yrityksillä, joilla hanke jäi toteutumatta, rahoitusongelmat koskivat ensisijaisesti velkarahoitusta.

Kuva 16. Toteutumatta jääneen hankkeen rahoitusongelmat koskivat ensisijaisesti?, %

9. Pk-yritysten toimintaympäristö

Vastaajat arvioivat yritysten toimintaympäristöön vaikuttavien tekijöiden kehittymistä sijaintikunnassaan viimeisen kahden vuoden aikana 14 osatekijän suhteen. Koko maan pk-yrittäjät arvioivat kehityksen olleen myönteisintä tietoliikenneyhteyksissä, asuinym-
päristön viihtyisyydessä ja yritysten välisissä yhteistyömahdollisuuksissa. Keski-Suomen alueen pk-yritysvastaajien arviot ovat hyvin samankaltaiset em. osatekijöiden osalta. Hieman muita heikoimpia arviota koko maassa ja alueella saavat sopivan työvoiman saatavuuden ja liikenneyhteyksien kehittyminen.

Kuva 17-18. Arvio toimintaympäristöä kuvaavien osatekijöiden kehityksestä viimeisen kahden vuoden aikana yrityksen sijaintikunnassa, %

Arviointiasteikko on:

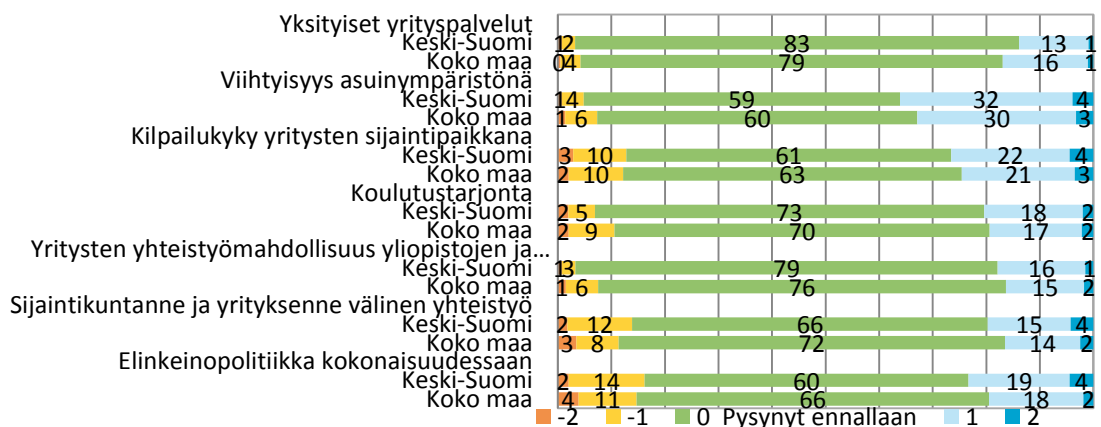
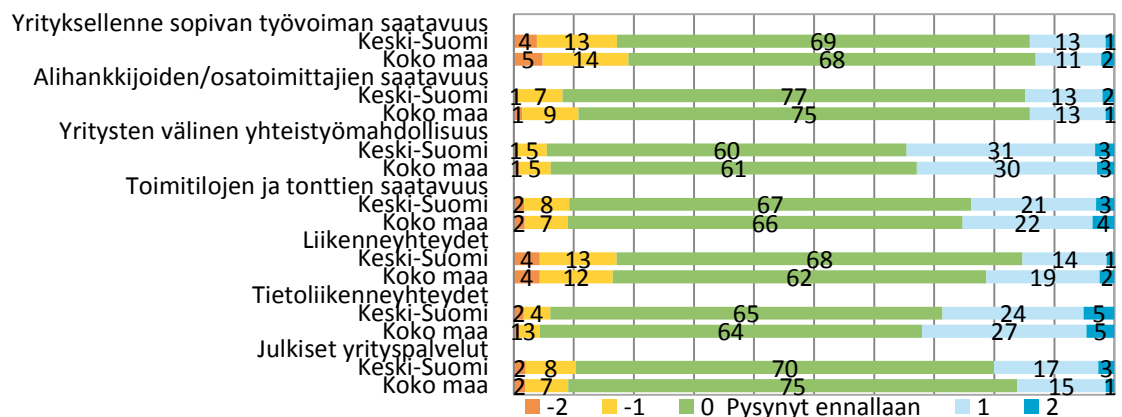
-2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan

-1 = Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan

0 = Pysynyt ennallaan

1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan

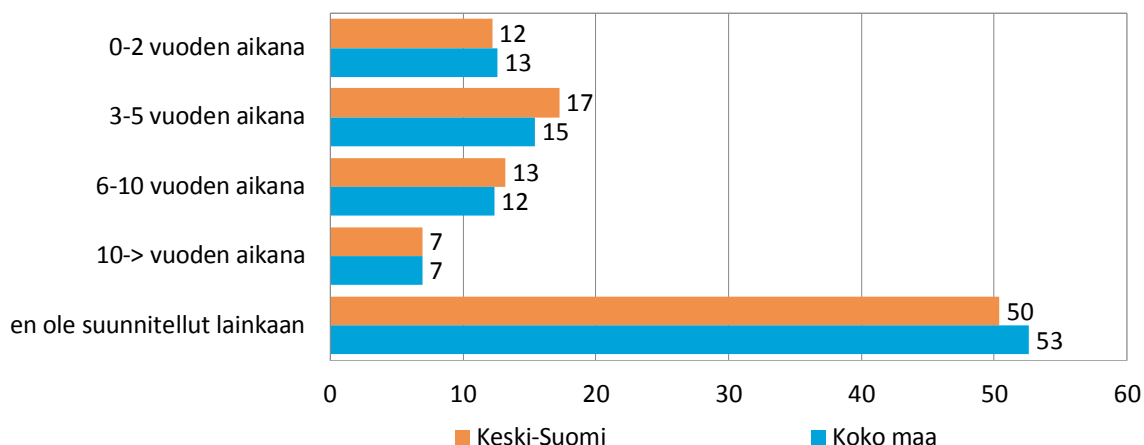
2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

10. Omistajanvaihdos

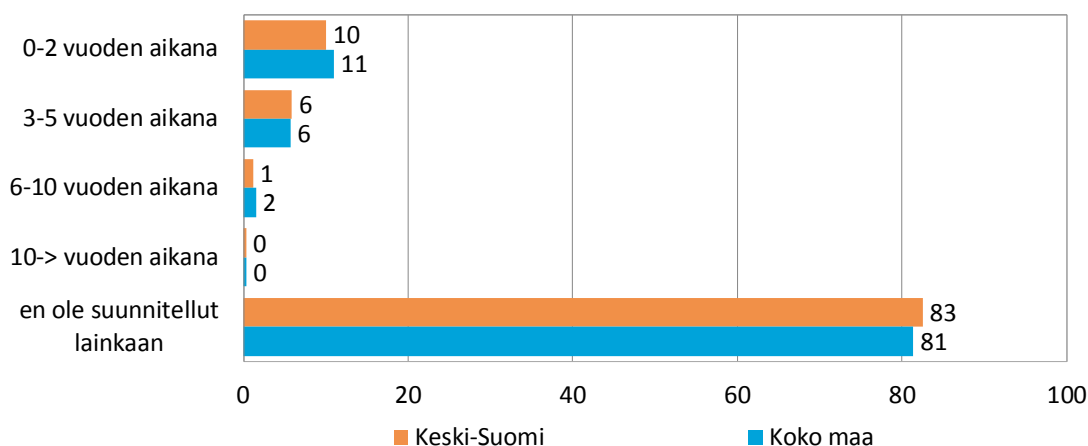
Noin puolet vastanneista pk-yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Omistajanvaihdosta suunnittelevat aikovat toteuttaa vaihdoksen useimmiten seuraavan kolmen-viiden vuoden aikana.

Kuva 19. Omistajan vaihdoksen suunnittelu, %

Valtaosa pk-barometrikyselyyn vastanneista päättäjistä ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan osto toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden vuoden aikana. Koko maassa kolme neljästä ja alueella noin neljä viidestä yrityksen tai liiketoiminnan ostamisesta kiinnostuneesta sanoo tarvitsevänsä oston ulkopuolista rahoitusta.

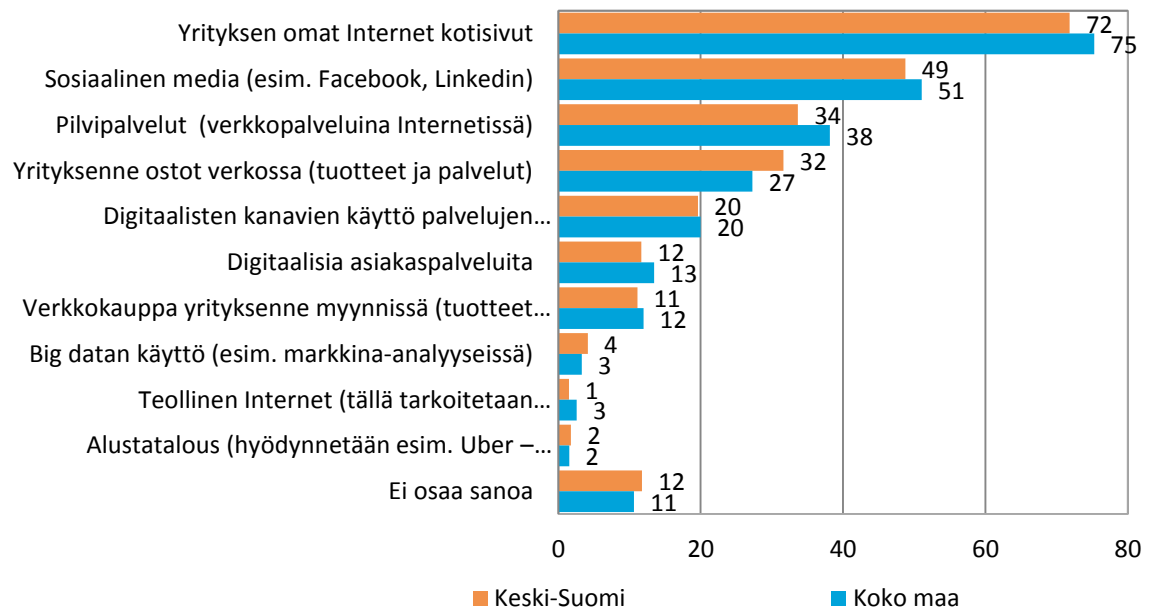
Kuva 20. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

11. Digitaalisuus liiketoiminnassa

Noin kolmella neljästä koko maan ja Keski-Suomen alueen pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Kuva 21. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

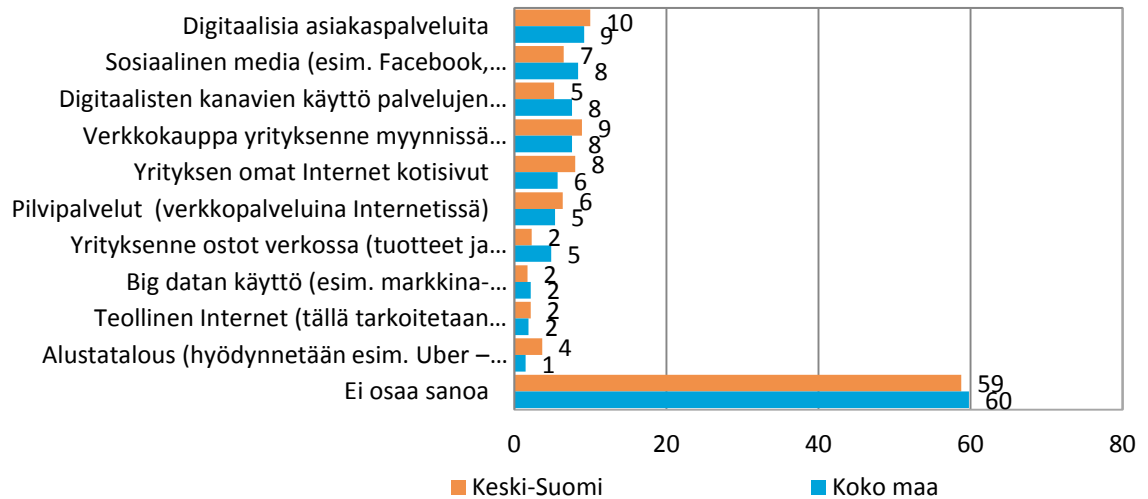

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

Digitaalisten työkalujen/palvelujen eri vaihtoehtoja aiotaan pk-yrityksissä ainakin jossain määrin vuoden sisällä ottaa käyttöön melko laajamittaisesti. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa 8 % ja Keski-Suomen alueella 9 % pk-yrityksistä. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

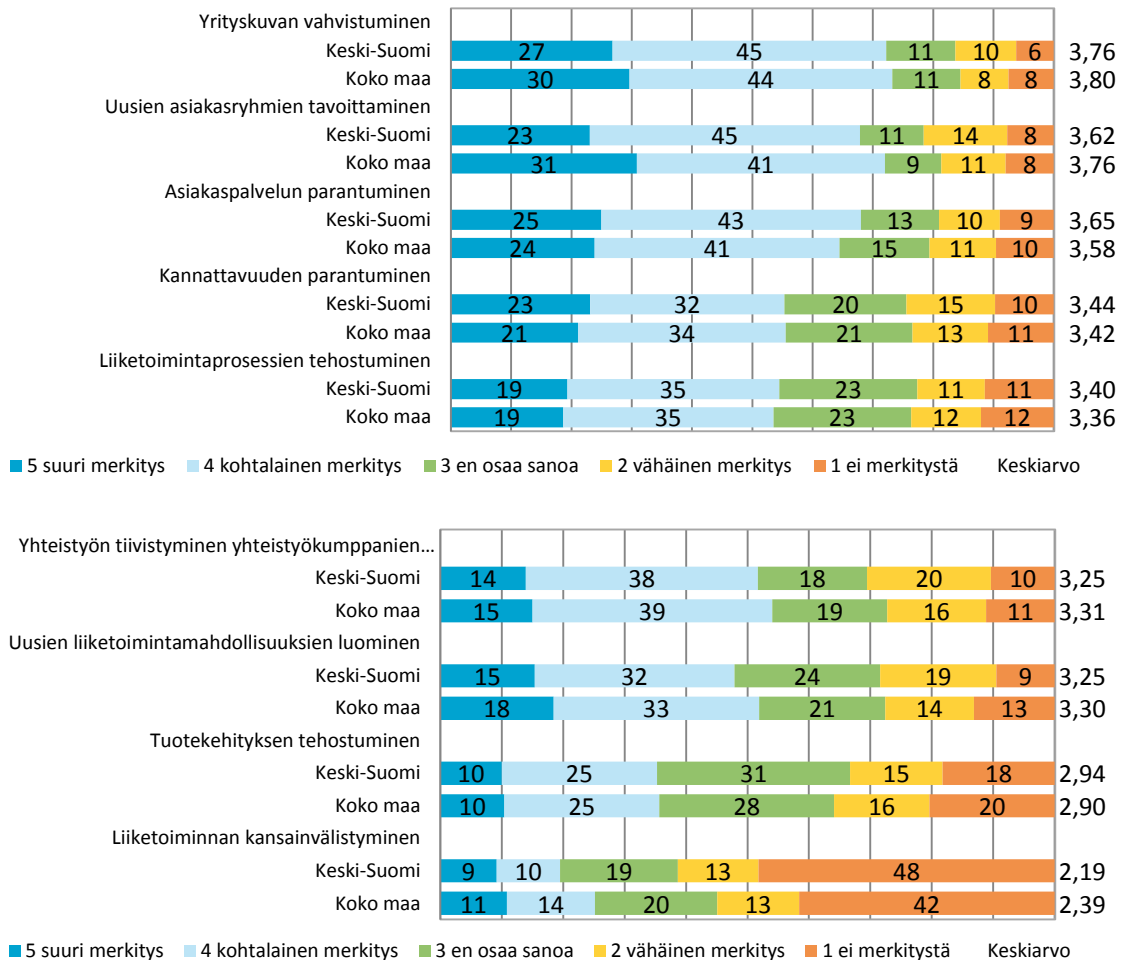
Kuva 22. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

Yrityskuvan voimistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen sekä asiakaspalvelun parantuminen arvioidaan merkittävimmit digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yrityksissä.

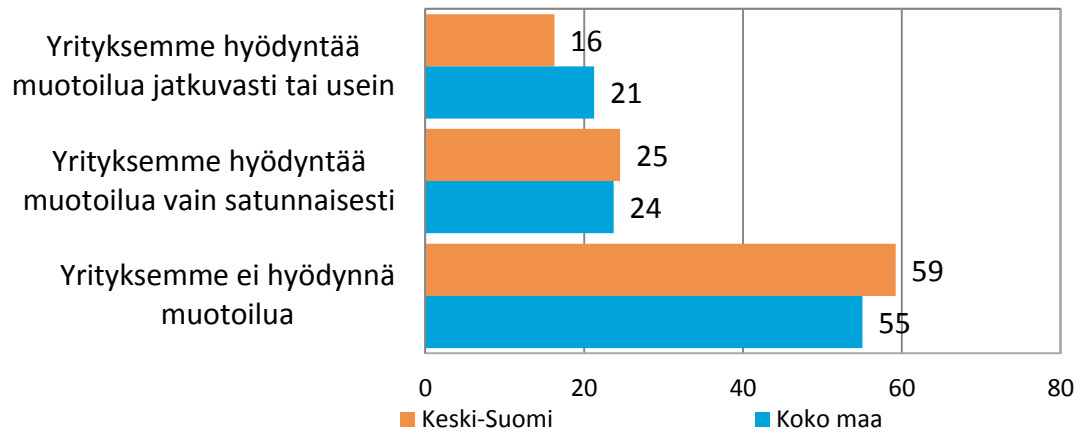
Kuva 23-24. Arvioikaa seuraavia liiketoiminnan digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitystä yrityksellenne, %

12. Muotoilun hyödyntäminen liiketoiminnassa

Yli puolet vastanneista koko maan ja kuusi kymmenestä Keski-Suomen alueen pk-yrityksistä ei hyödynnä muotoilua yrityksen liiketoiminnassa. Muotoilua jatkuvasti tai usein hyödyntäviä on koko maassa noin viidesosa ja alueella noin joka seitsemäs vastanneista. Satunnaisesti koko maassa ja alueella muotoilua sanoo hyödyntävänsä joka neljäs.

Kuva 25. Muotoilun hyödyntäminen yrityksen liiketoiminnassa, %

Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
yrittajat.fi/etelakarjala
puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Sammonkatu 12, 50130 Mikkeli
yrittajat.fi/etelasavo
puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
yrittajat.fi/helsinki
puhelin 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
yrittajat.fi/hame
puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
yrittajat.fi/kainuu
puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
yrittajat.fi/keskisuomi
puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
yrittajat.fi/kymi
puhelin 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 26, 2. krs, 96100 Rovaniemi
yrittajat.fi/lappi
puhelin 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Laukontori, Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
yrittajat.fi/pirkanmaa
puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
yrittajat.fi/paijathame
puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Tekniikantie 12, 02150 Espoo
yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
yrittajat.fi/rannikopohjanmaa
puhelin 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28101 Pori
yrittajat.fi/satakunta
puhelin 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
yrittajat.fi/savo
puhelin 017 368 0500

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
yrittajat.fi/uusimaa
puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
yrittajat.fi/varsinaissuomi
puhelin 02 275 7100

Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki
vaihde 029 460 11
www.finnvera.fi

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15100 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in St. Petersburg
Finland House
Bolshaya Konyushennaya St. 8
191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta
puh. +358 405 088 956

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

